



Evropská unie
Evropský sociální fond
Operační program Zaměstnanost

VOLONTÉ
vůle pomáhat

Vybrané závěry z evaluace projektu GLM



Projekt „Aplikace Good-Lives-Modelu v českém vězeňství“,
reg.č. CZ.03.3.X/0.0/0.0/17_082/0011081, financován z ESF prostřednictvím OPZ



Evropská unie
Evropský sociální fond
Operační program Zaměstnanost

VOLONTÉ
vůle pomáhat

Nakolik Good Lives Model funguje?



Projekt „Aplikace Good-Lives-Modelu v českém vězeňství“,
reg.č. CZ.03.3.X/0.0/0.0/17_082/0011081, financován z ESF prostřednictvím OPZ

O čem si chci povídat

O čem to celé bylo
Jak jsme prováděli
výzkum




O výsledcích
O interpretačních
nejistotách a záhadách



Kvaziexperimentální design (PSM/DD)


6 x  Jiřice #
Kuřim #
Kynšperk #
Pardubice #
Stráž pod Ralskem #
Vinařice #

3 x  01 – 08/2020
10/2020 – 08/2021
10/2021 – 07/2022



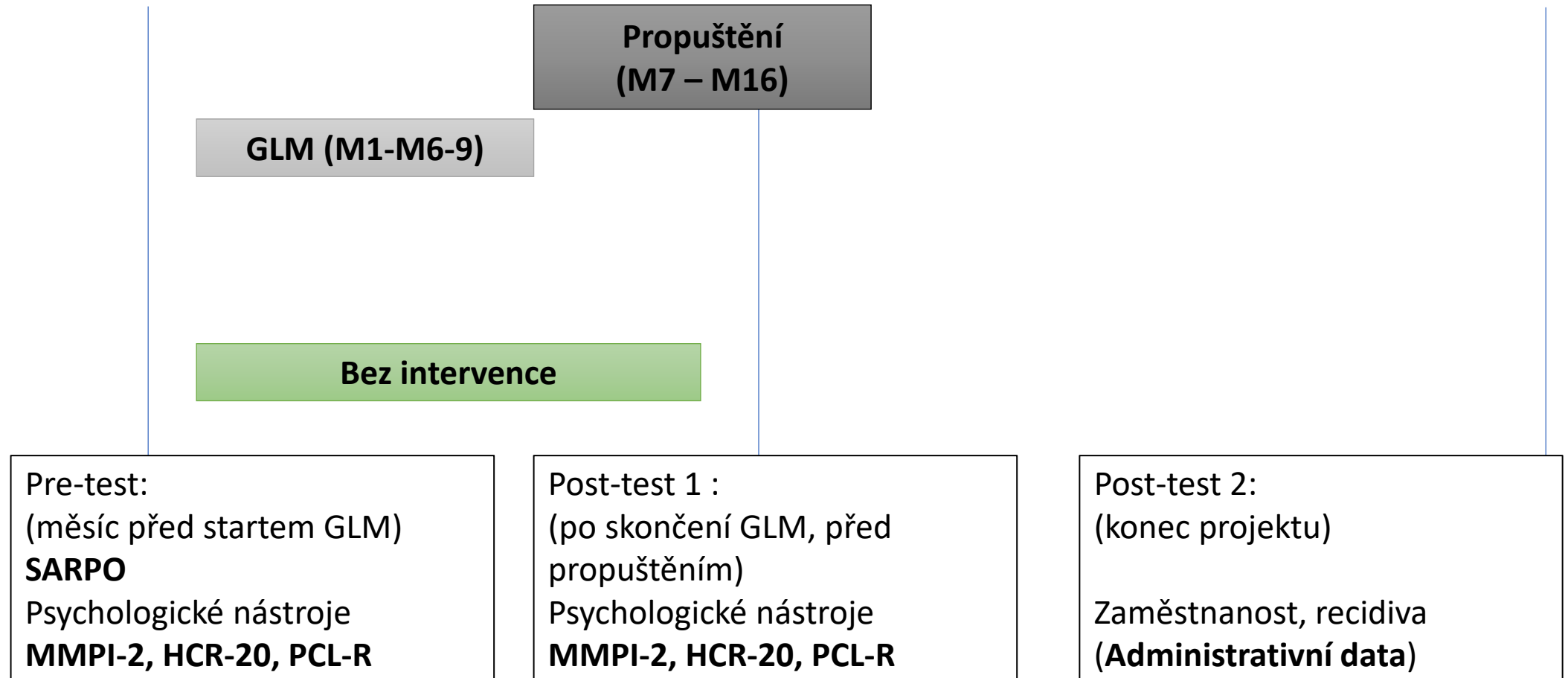
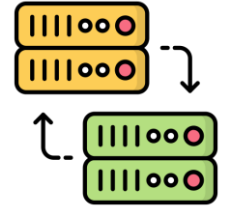
Kč 14 mil.

(Na intervenci a evaluaci, ESF, OPZ)

443  209 v intervenční skupině (17 terapeutických skupin)
234 v kontrolní skupině

Data

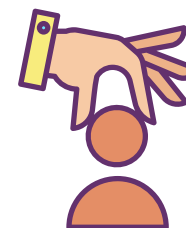
(shodně pro intervenční i kontrolní skupinu)



Rekrutace účastníků







- V reálu nutná kombinace dvou postupů (náhodný + účelový)





- Částečná randomizace

Rekrutace

Jiřice



Kuřim



Kynšperk







Pardubice



Stráž p. R.



Vinařice



7 x 

Randomizace na úrovni oddílů

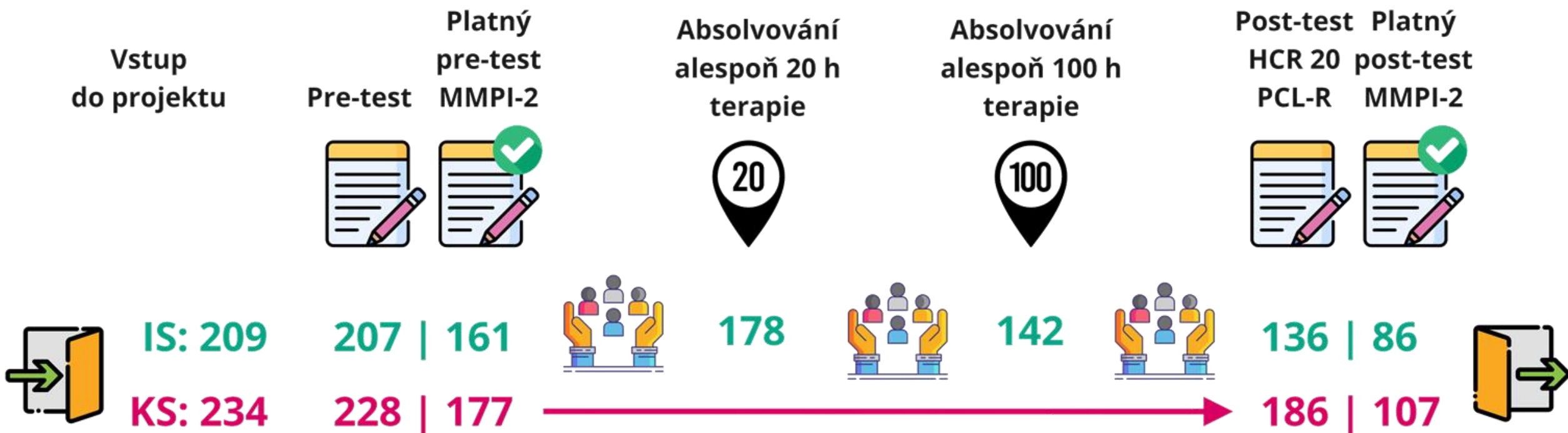
10 x 

Výběr na základě logistických omezení

1 x 

Nerealizovaná skupina (pro Covid-19)

Průchod účastníků projektem a ztráty vzorku

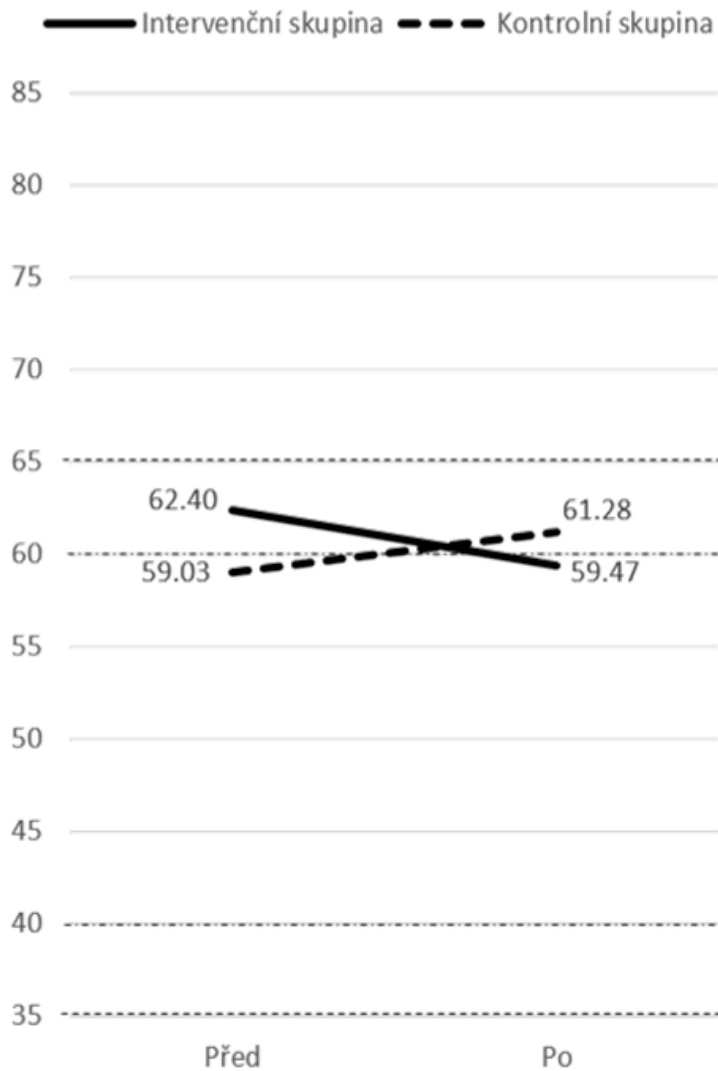


Efekty GLM: Změna pohledu na svět a společnost

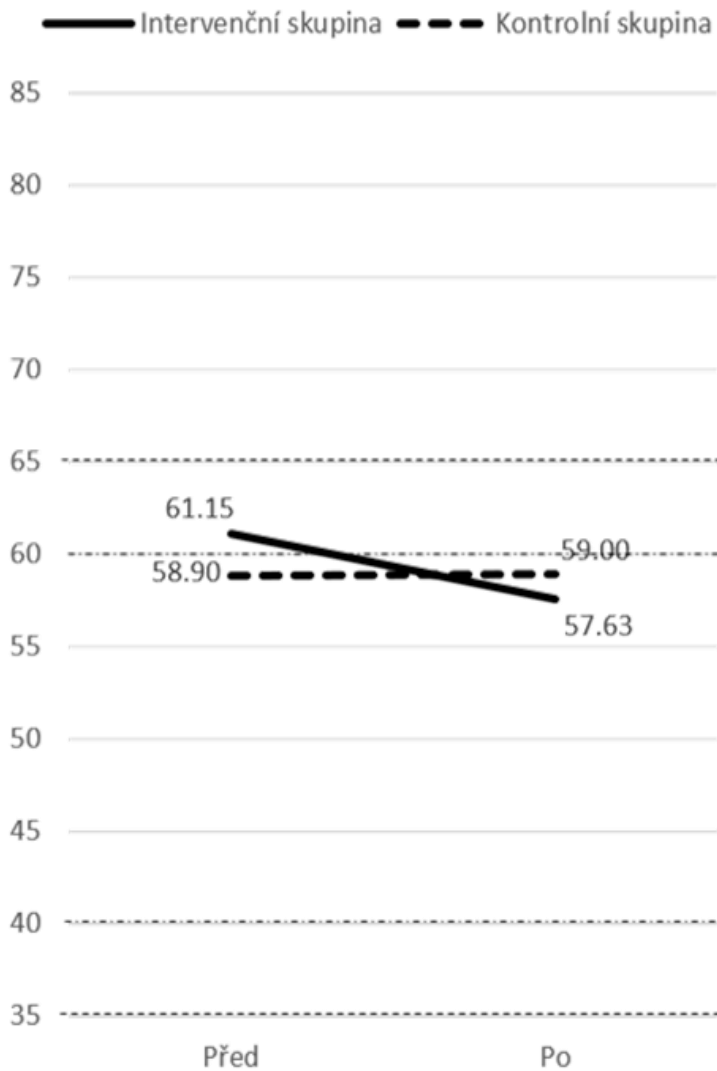
- Změna pohledu na svět a společnost zahrnující prvky regulace chování, nepřátelství, naivity a vnímání reality.
- Typické je zvýšení důvěry v druhé lidi, snížení pocitu, že „jsem obětí druhých a musím si na ně dát pozor“, snížení cynismu a posun ve vnímání světa od „špatného“ k „dobrému“.
- Snižuje se také vnímaná přijatelnost amorálního chování.



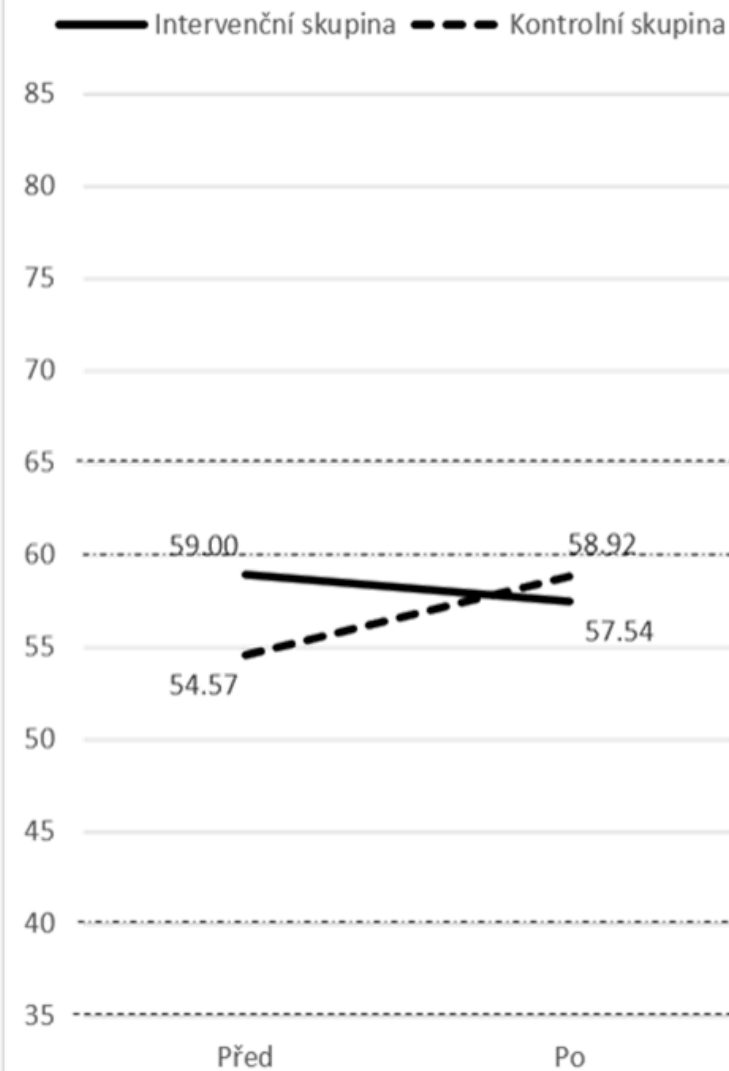
Antisociální postoje (ASP1)



Hostilita (Ho)



Amorálnost (Ma1)



Efekty GLM: Změna pohledu na svět a společnost



Škály MMPI-2 se statisticky významnými efekty	Pre IS průměr	Post IS průměr	Prům. změna IS	Pre KS průměr	Post KS průměr	Prům. změna KS	Rozdíl prům. změn (Odhad efektu DD)	p_ value	Odhad efektu PSM_DD	p_ value
ASP1 (Antisociální postoje)	62.395	59.465	-2.930	59.028	61.281	2.252	-5.183	0.000 ***	-5.67	0.000 ***
ASP (Antisociální chování)	70.674	68.383	-2.291	66.589	68.832	2.243	-4.534	0.003 ***	-4.85	0.008 ***
CYN (Cynismus)	65.326	60.500	-4.825	62.514	61.841	-0.673	-4.152	0.002 ***	-4.22	0.007 ***
CYN1 (Misanotropické přesvědčení)	61.047	57.233	-3.814	59.355	59.206	-0.149	-3.664	0.001 ***	-3.81	0.003 ***
Ho (Hostilita)	61.151	57.628	-3.523	58.897	59.000	0.103	-3.626	0.001 ***	-3.89	0.003 ***
Ma1 (Amorálnost)	59.000	57.535	-1.465	54.570	58.916	4.346	-5.811	0.000 ***	-5.86	0.001 ***
Pa3 (Naivita)	41.617	44.279	2.663	43.551	43.197	-0.355	3.018	0.011 **	3.17	0.028 **
RC3 (Škála cynismu)	61.419	58.000	-3.418	60.608	60.468	-0.140	-3.279	0.005 ***	-3.92	0.005 ***

*** Výsledek signifikantní na 99 % hladině, ** Výsledek signifikantní na 95 % hladině, * Výsledek signifikantní na 90 % hladině

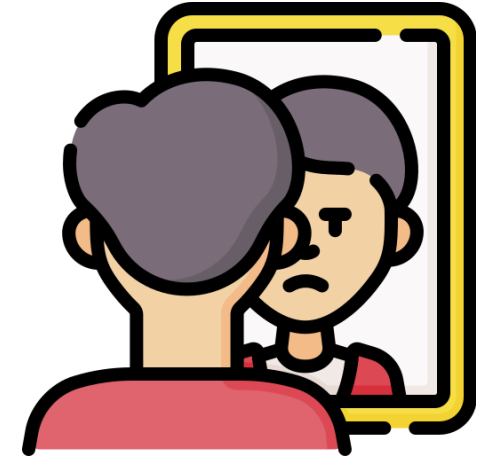
Počet účastníků, kteří byli zahrnuti do analýzy: u IS n = 86 (DD) resp. 84 (PSM-DD), u KS n = 107.

Tučně hodnoty vybočující z normy obecné (nevěžeňské) populace (+/- 10 bodů), **červeně** hodnoty s klinicky významnou odchylkou od normy (+/- 15 bodů).

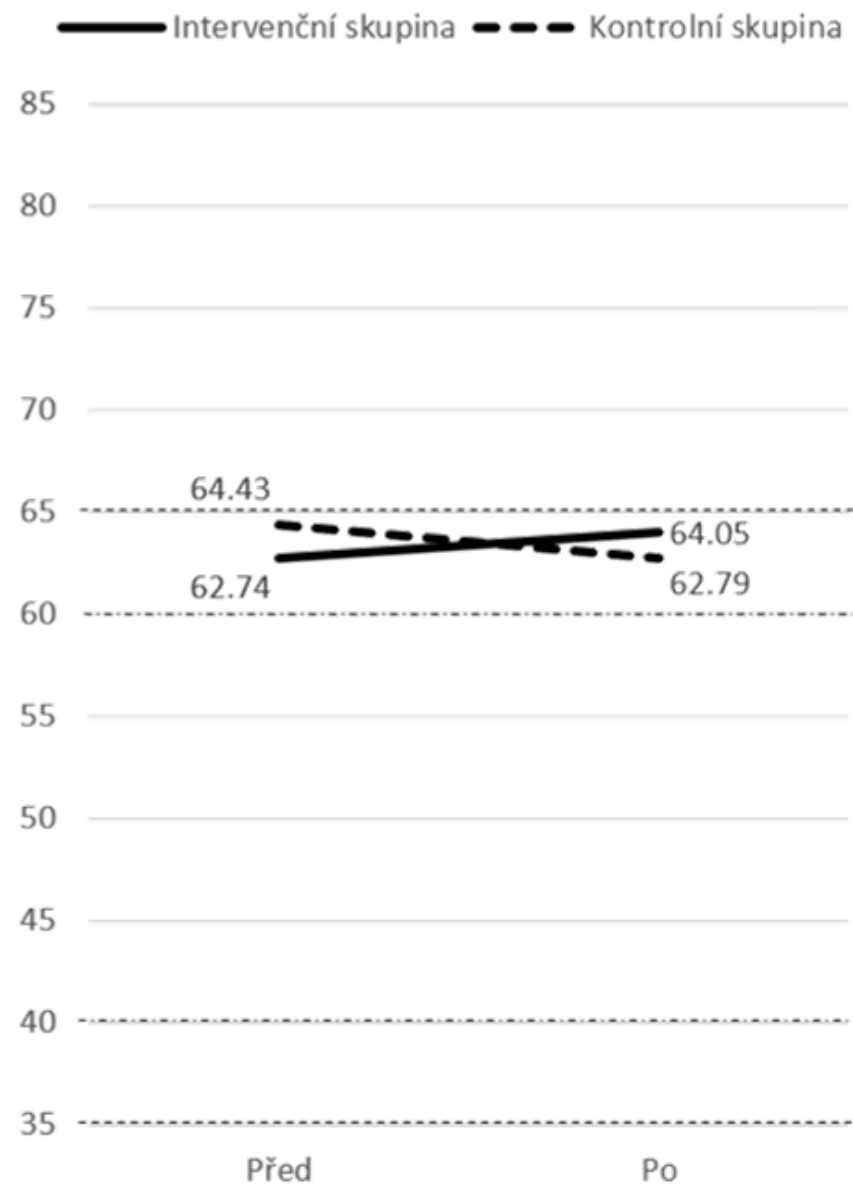
Tučně označené škály mají efekt odhadnutý jako signifikantní na 95 % hladině oběma metodami.

Efekty GLM: Změna pohledu na sebe sama

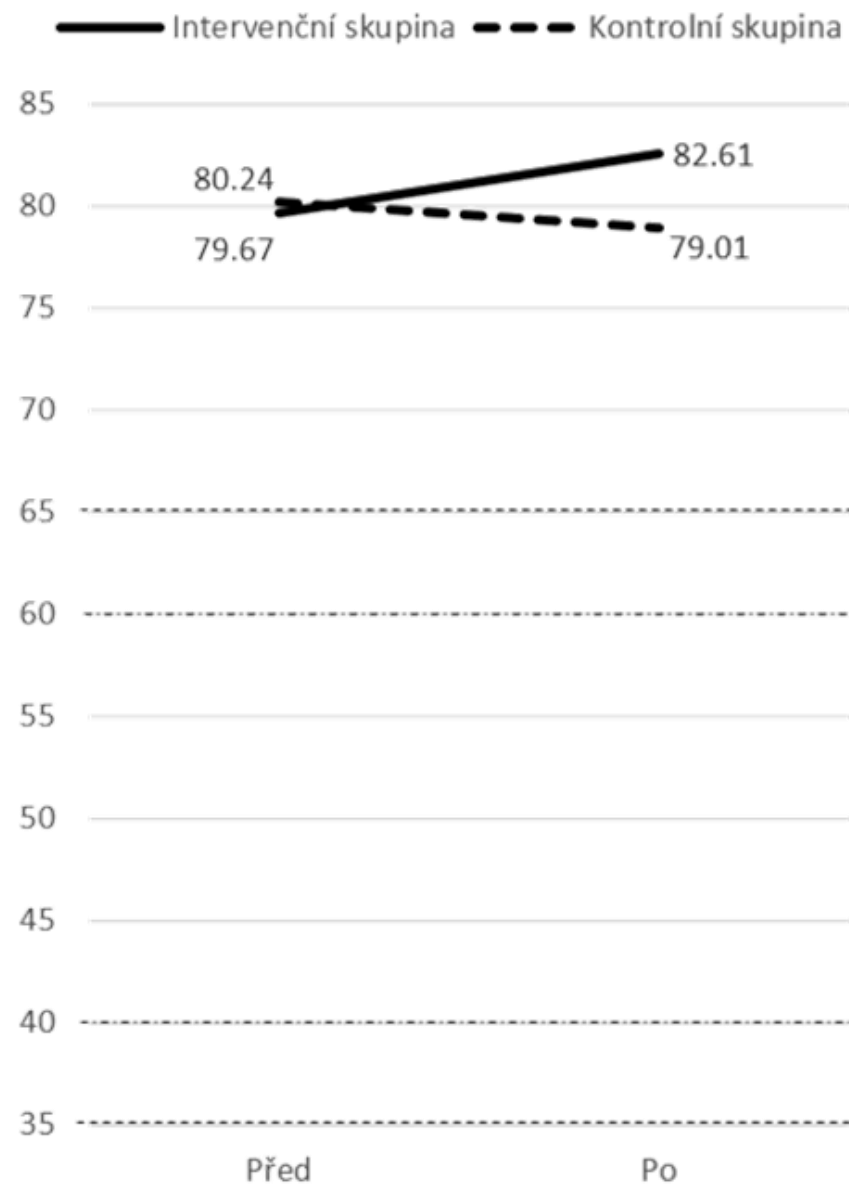
- Pozorujeme větší otevřenost vůči negativnímu sebehodnocení a sebereflexi, zejména přiznání dřívějších problémů s autoritami a asociálního chování.
- Typická je změna ve smyslu „vnímal jsem se jako problémový, ale po terapii jsem seznal, že je to se mnou ještě horší, než jsem si dříve myslel“.



Problémy s autoritou (Pd2)

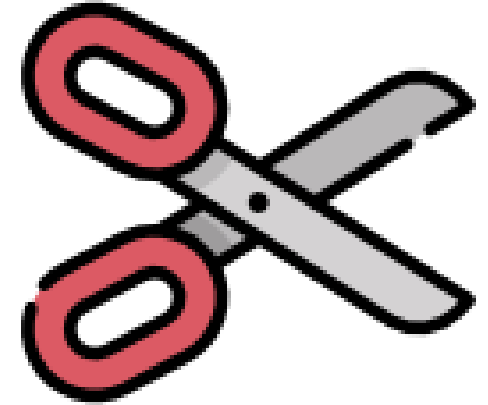


Antisociální chování (ASP2)



Zjištění z GLM: Rozevírající se nůžky

- Výsledný efekt se v této oblasti skládá ze zlepšení u intervenční skupiny a podobně silného zhoršení u kontrolní skupiny.
- **Prostý pobyt ve věznici tedy v těchto oblastech vede ke zhoršování psychologického profilu nežádoucím směrem.**



Efekty GLM: Další pozitivní změny

- Účast na terapii GLM poněkud zmírňuje mnohé psychické problémy a zvyšuje přesvědčení o možnosti změny prostřednictvím terapie.
- Pozorujeme také snížení typicky maskulinních (mocenských) osobnostních rysů ve prospěch zvýšené aktivity, zvědavosti a sociální citlivosti, což lze v kontextu hypermaskulinního prostředí českých věznic hodnotit také pozitivně.





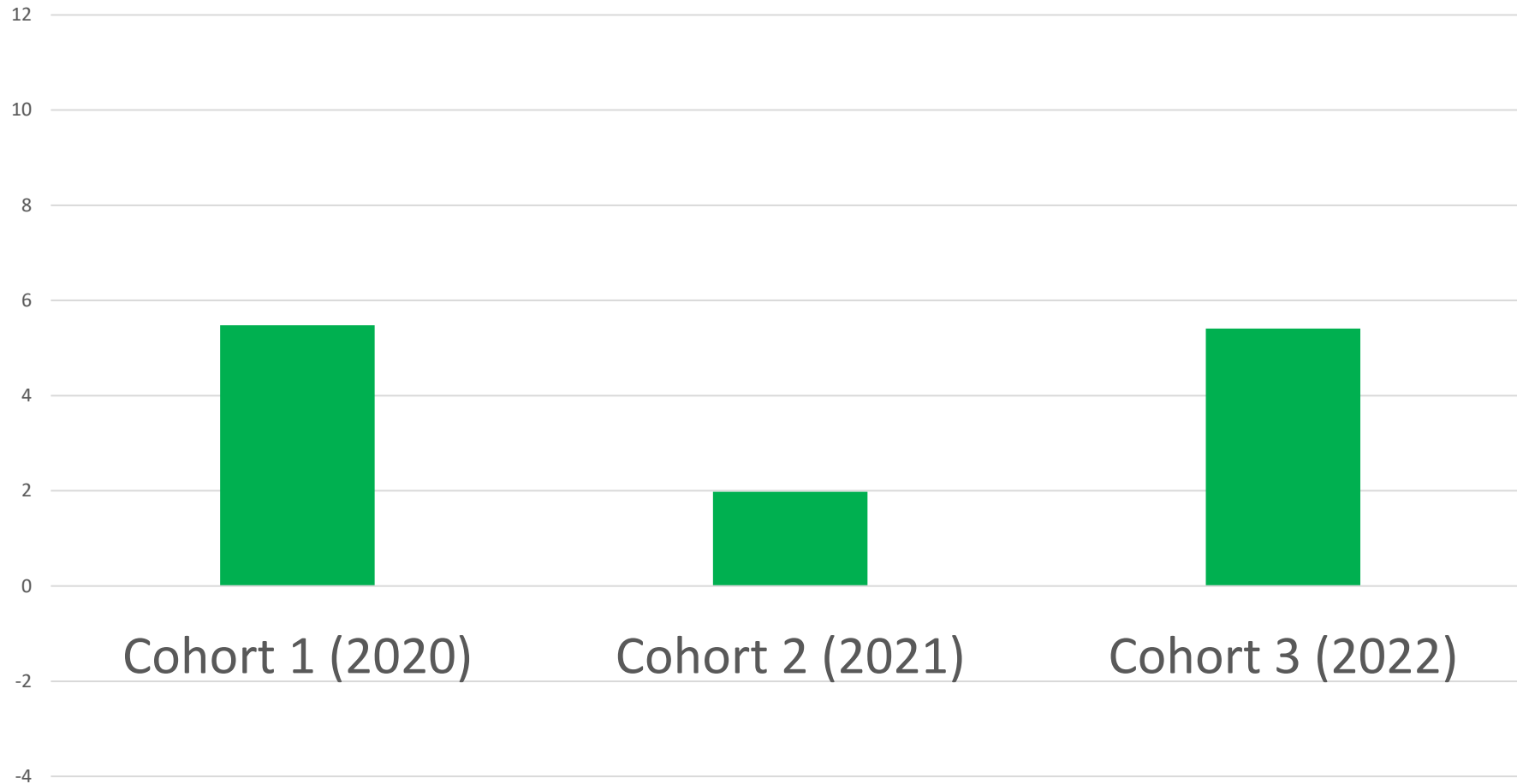
Efekty GLM: Snížení rizika násilného chování

Rozdíl post-test pre-test	Průměr KS	Průměr IS	Efekt/Rozdíl (DD)	p_value	Efekt (PSM-DD)	p_value
HCR-20: Anamnestické položky	-0.018	-0.311	-0.292	0.005 ***	-0.198	0.113
HCR-20: Klinické položky	0.208	-1.135	-1.342	0.000 ***	-1.442	0.000 ***
HCR-20: Položky zvládání rizik	0.080	-0.849	-0.928	0.000 ***	-1.014	0.000 ***
HCR-20: HCR-20 celkem	0.269	-2.294	-2.563	0.000 ***	-2.655	0.000 ***
PCL-R: F1 - hrubý skór	0.220	-1.194	-1.413	0.000 ***	-1.609	0.000 ***
PCL-R: F2 - hrubý skór	-0.091	-1.387	-1.295	0.000 ***	-1.307	0.000 ***
PCL-R: Celkový hrubý skór	0.152	-2.563	-2.716	0.000 ***	-2.908	0.000 ***

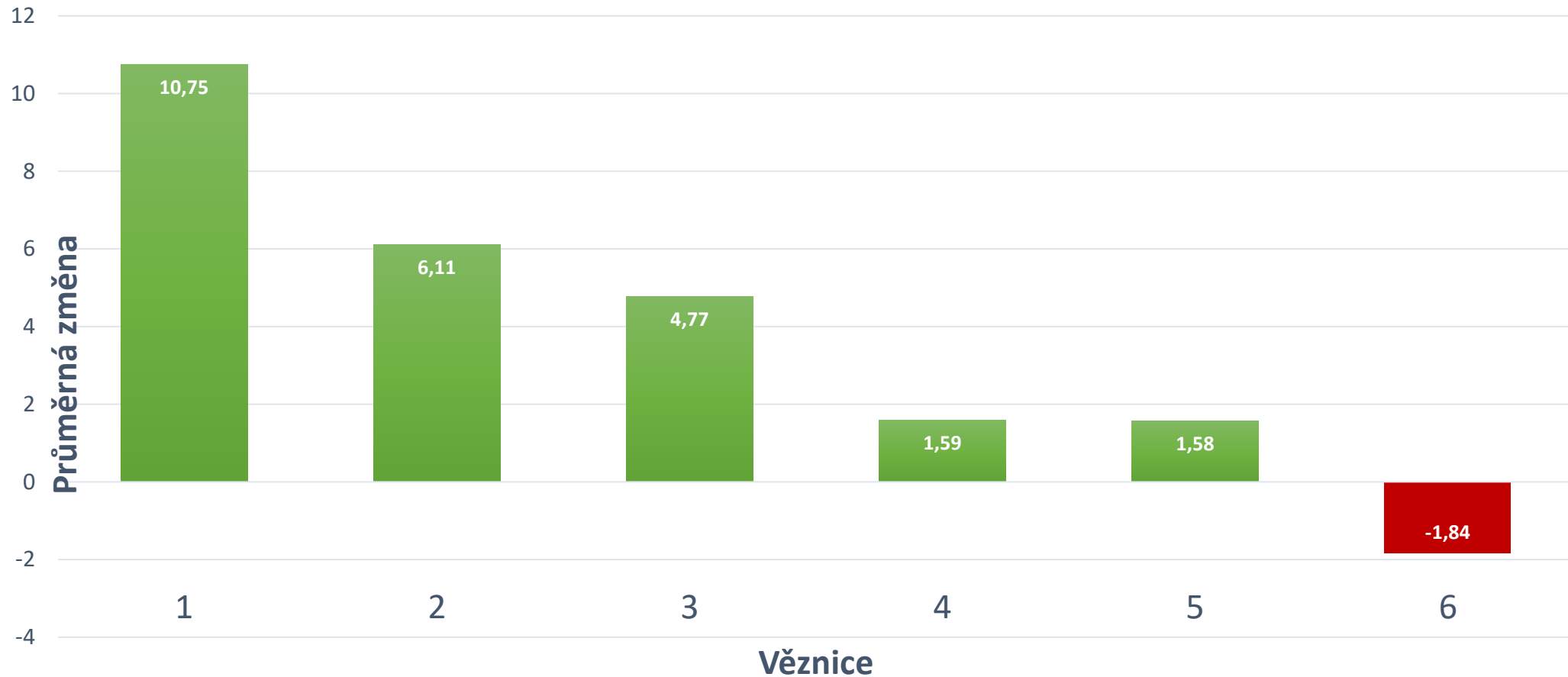
Počet účastníků, kt. byli zahrnuti do analýzy: u IS n = 119, u KS n = 164 (pro DD), IS n = 116, u KS n = 162 (pro PSM-DD), malé rozdíly v počtu účastníků vstupujících do analýzy různými metodami jsou způsobeny absencí některých dat (část SARPO) pro výpočet propensity skóru (PS). PS je vypočten na základě základních demografických hodnot a rizik SARPO.

*** Výsledek signifikantní na 99 % hladině

Intenzita změny (podle kohort)



Intenzita změny (podle věznic)



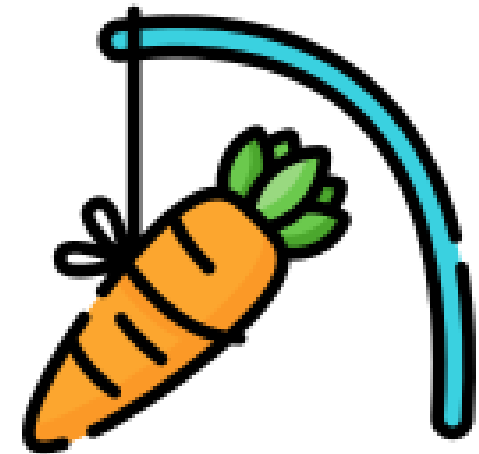
Zjištění z GLM: Synergie práce a terapie

- Současné zaměstnání zvyšuje šanci na dokončení terapie.
- Nenaplnily se tedy obavy, že by nešlo sladit zaměstnání ve VTOS a terapii, naopak se zdá, že obojí pracuje v synergii ve prospěch odsouzených a je tedy žádoucí, aby účastníci terapie GLM mohli současně v rámci VTOS pracovat.



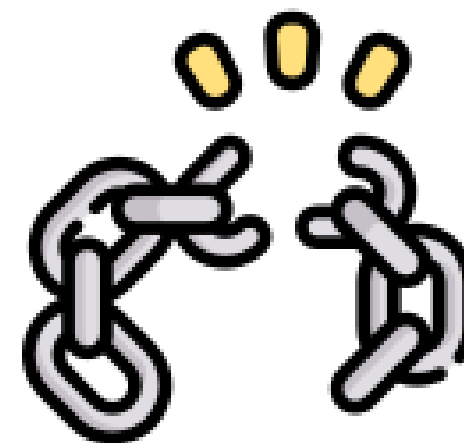
Zjištění z GLM: Účelová motivace

- Terapeuti popisují řadu problémů na straně klientů souvisejících s nízkou nebo účelovou motivací vstupu do terapie, absenci motivace ke změně sebe sama, strach z vlastního selhání nebo z toho, být zranitelný. Terapeuti přiznávají případy, kdy se tyto vstupní postoje nepodařilo překonat.
- Účelovost motivace a neochotu se otevřít označují jako hlavní důvod předčasného odchodu některých klientů i úspěšní absolventi terapie.



Efekty GLM: Zvýšená šance na podmíněčné propuštění

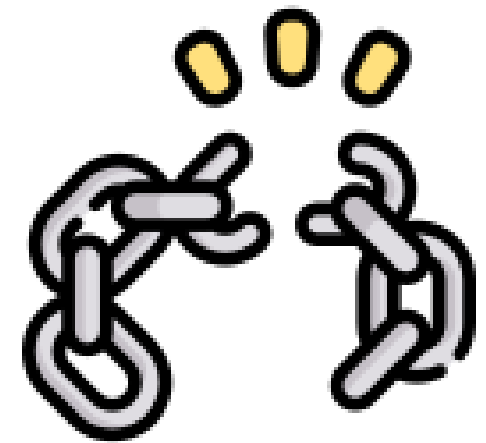
- Pravděpodobnost, že účastník terapie GLM je propuštěn na podmínku je 31,5 %, u člena kontrolní skupiny to je jen 21,9 %. Účast v terapii tak zvyšuje šanci na předčasné propuštění o cca 10 p. b. resp. 44 %.
- 15 – 17 dodatečně propuštěných v průměru o 505 dní trestu. V roce 2022 byl průměrný výdaj na 1 vězně a den ve výši 1 773,30 Kč.
- **Úspora 14,3 mil. Kč.** Jen tímto se projekt v zásadě zaplatil. Nemluvě o dalších pozitivních efektech toho, že někdo není ve vězení.



Efekty GLM: Zvýšená šance na podmíněčné propuštění

Podmíněčné propuštění nebyla chyba. Míry selhání u podmíněčně propuštěných v IS nejsou vyšší než u KS:

Failure Function if Parole			
Group_GLM		bez GLM	s GLM
time	182.5	0.0476	0.0000
	365	0.1352	0.0635
	547.5	0.2113	0.1943
	730	0.2720	0.2676



Efekty na recidivu a zaměstnanost

Pokračování za chvíli :-)





Evropská unie
Evropský sociální fond
Operační program Zaměstnanost

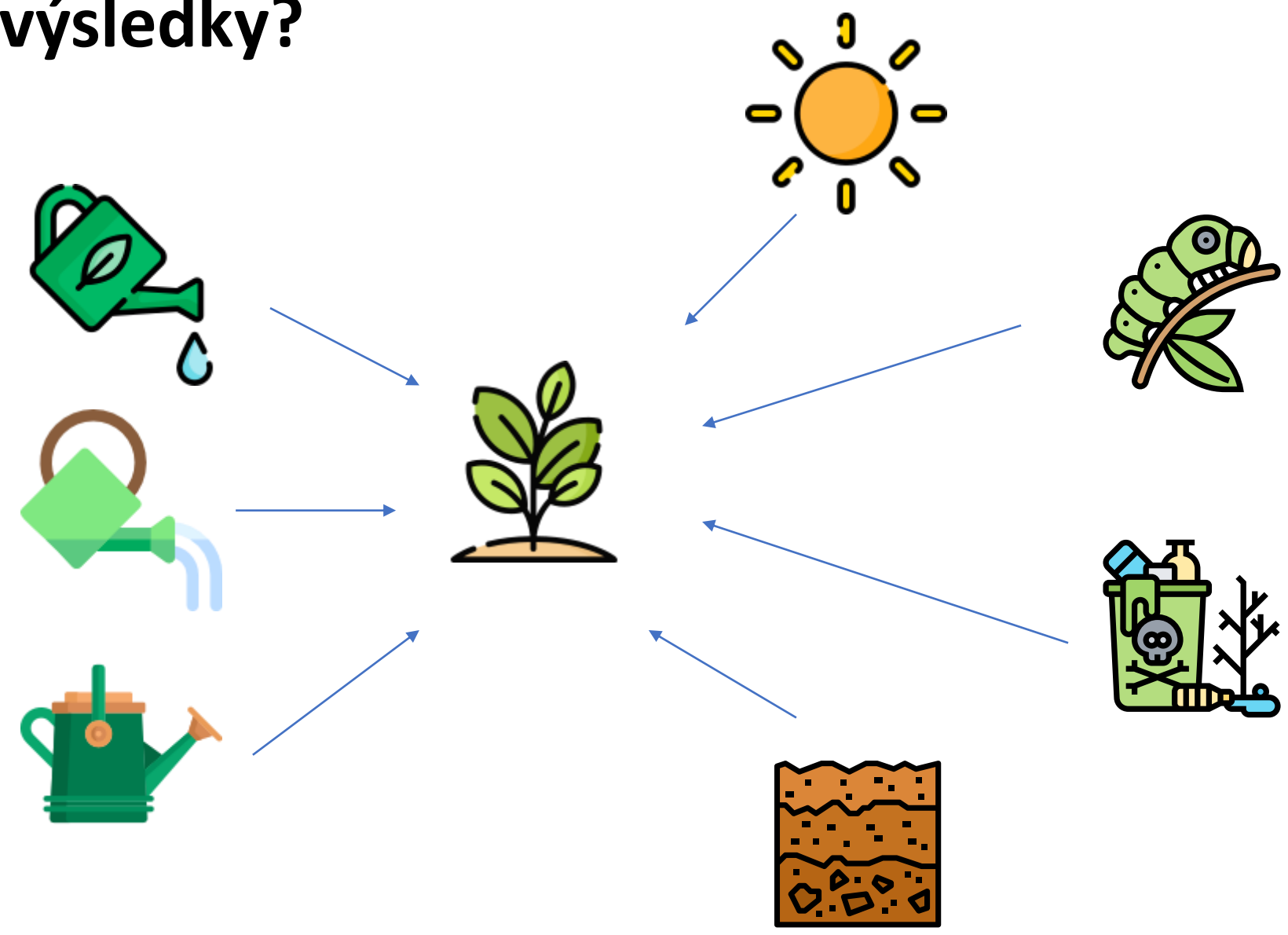
VOLONTÉ
vůle pomáhat

Co je potřeba, aby Good Lives Model fungoval ještě lépe?



Projekt „Aplikace Good-Lives-Modelu v českém vězeňství“,
reg.č. CZ.03.3.X/0.0/0.0/17_082/0011081, financován z ESF prostřednictvím OPZ

Jak vznikají výsledky?



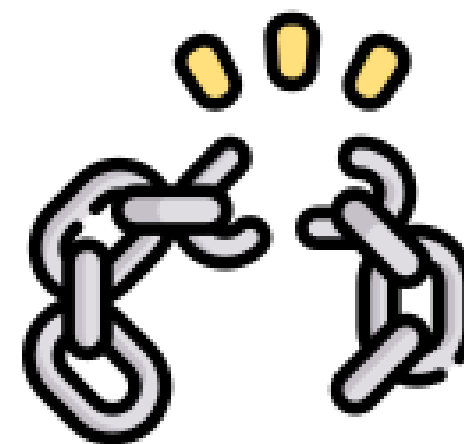


Jak vznikají výsledky?

- **Výsledky a dopady nejsou dodávány organizacemi, programy, projekty či intervencemi.**
- Pokud chceme dosáhnout skutečných výsledků, musíme změnit způsoby řízení a opustit myšlenku, že nějaká organizace „zařídí úspěch“.
- Řízení systému musí umožňovat mnoha úrovním komplexních systémů se učit a reagovat na unikátní život každé osoby.
- **Skutečné výsledky vytvářejí celé systémy: všechny vztahy a faktory v životě člověka. Pozitivní výsledky jsou vytvářeny zdravými systémy - systémy, v nichž mohou všichni zúčastnění spolupracovat a společně se učit.**

Propuštění

- 10. února 2020 propustili na podmínku člena KS v Jiřicích
 - 12. února 2020 propustili na podmínku člena IS v Pardubicích (s nedokončenou terapií)
 - (Ani jeden z nich dosud nerecidivoval).
-
- Ke konci března 2023 ještě nebylo propuštěno 45 členů IS a 34 členů KS.



Recidiva



- Recidivu operacionalizujeme s ohledem na disponibilní data jako znovuuvěznění
- 22. 8. 2020 po necelém měsíci na svobodě byl znovu uvězněn člen IS ze Stráže pod Ralskem. Poškozenému ukradl mobilní telefon, přičemž mu hrozil injekční stříkačkou. Po necelých dvou letech propuštěn, do měsíce opět recidiva, zadržen při pokusu o krádež mobilních telefonů v prodejně a další trest necelých dvou let.
- I první recidivista z KS je ze Stráže. Po necelých dvou měsících byl uvězněn 8. 12. 2020 za porušení zákazu řídit motorová vozidla. Odseděl si 20 měsíců a po třech měsících si čin zopakoval a dostal dalších 16 měsíců.

Recidiva



- Do 31. 3. 2023 máme z 363 pozorování 90 příběhů recidivy, z toho 74 pravomocných odsouzení a 16 vazebních stíhání.
- Jak jsou rozděleny mezi IS a KS?
- Test equality of survivor functions
- Nelze potvrdit hypotézu o odlišných funkcích přežití
=> nemáme statisticky signifikantní efekt na recidivu

```
Log-rank test for equality
of survivor functions

```

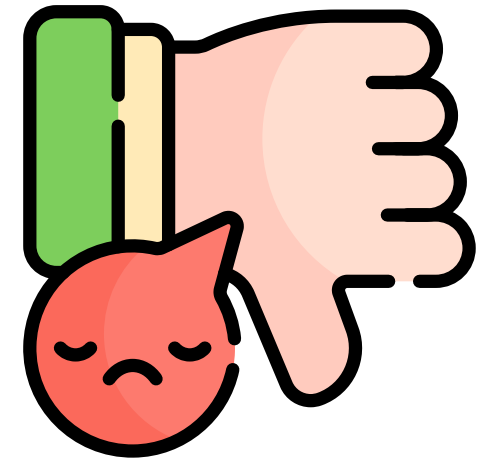
Group_GLM	Events observed	Events expected
Bez GLM	49	51.02
S GLM	41	38.98
Total	90	90.00

```
-----+-----
chi2(1) = 0.19
Pr>chi2 = 0.6669
```

Recidiva

- Kaplan-Meier estimate of the failure function

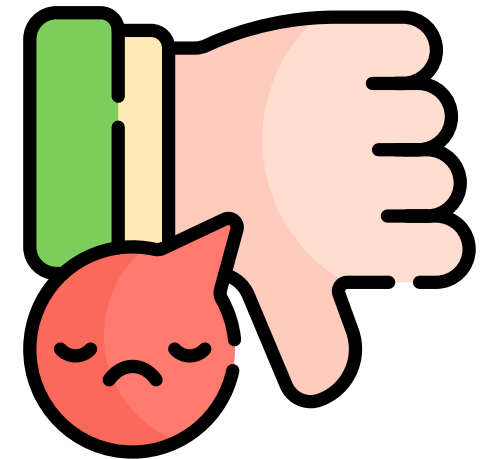
```
Failure Function
Group_GLM          Bez GLM          S GLM
-----
time    182.5      0.0748      0.0650
         365       0.1690      0.1849
        547.5     0.2530      0.2419
         730     0.3434      0.3407
```



Recidiva

- Kaplan-Meier estimate of the failure function, based on matching

```
Failure Function
Group_GLM          Bez GLM          S GLM
-----
time    182.5      0.0897      0.0641
         365       0.1603      0.1603
         547.5     0.2179      0.1923
         730       0.2564      0.2308
```



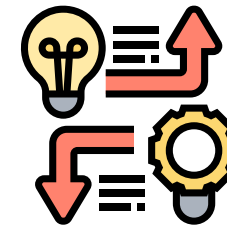
Efekty GLM: V průměru nulový efekt na recidivu*

- Přes pozitivní výsledky na úrovni psychologických změn zatím nemáme silné důkazy o vlivu na recidivu účastníků.



* Existují určité důvody k mírnému optimismu, pokud se podíváme na distribuci efektů.

- **Pokud pozitivní výsledky vyžadují souhru mnoha aktéru ve „zdravém systému“, jak tedy podporovat desistenci propuštěných osob?**



Recidiva – rozdílné výsledky

- Velmi odlišné chování kohort
- U 1. kohorty GLM spíše zvyšuje pravděpodobnost recidivy
- U 2. a 3. kohorty spíše snižuje pravděpodobnost recidivy
- Ani tyto výsledky nejsou statisticky signifikantní

```
Failure Function Kohorta = 1
Group_GLM          0          1
-----
time    182.5      0.0735      0.1041
         365       0.1324      0.2410
         547.5     0.2098      0.2755
         730       0.3347      0.3445
```

```
Failure Function Kohorta = 2+3
Group_GLM          0          1
-----
time    182.5      0.0752      0.0347
         365       0.1950      0.1448
         547.5     0.2856      0.2394
```

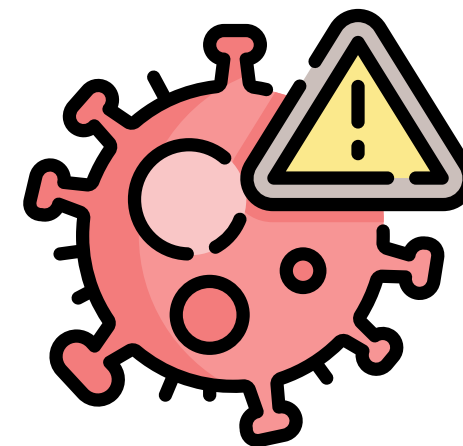
Interpretační problém 1 – distribuce na úrovni kohort

- Psychologické efekty u 1. kohorty byly velmi dobré, srovnatelné s 3. kohortou (a násobně lepší než u 2. kohorty, která byla nejvíce poznamenána Covidem)
- V rámci 1. kohorty recidiva mírně koreluje s dokončením terapie (čím víc terapie, tím víc recidivy)
- Vysoká recidiva je u dříve propuštěných v rámci 1. kohorty, u těch, kteří byli propuštěni později, toto nepozorujeme (ale malé N)

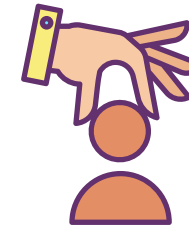
Pozor, jen částečně
podložená spekulace

Interpretační problém 1 – distribuce na úrovni kohort

- Možná vysvětlení: **Interakce s Covidem**
- Účastníci první kohorty zpravidla vystupovali do nejprísnějších lockdownů, kdy prakticky žádná podpora pro situaci „právě mě propustili z vězení“ nefungovala.
- V rozporu s očekáváním o světě tak zažili větší šok a zklamání, než kontrolní skupina, která více počítala, že „svět je zlý“.



Interpretační problém 2 – randomizované vs. nerandomizované skupiny

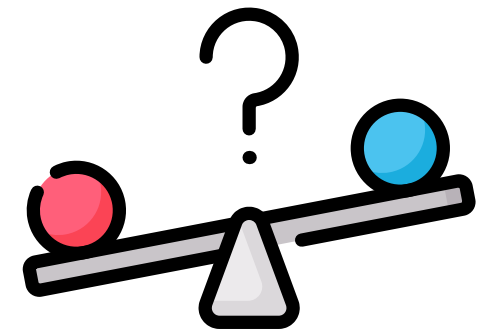


Failure Function RandGroups			
Group_GLM		Bez GLM	S GLM
time	182.5	0.0979	0.0479
	365	0.1845	0.1382
	547.5	0.2602	0.1861
	730	0.3920	0.3016

Failure Function NonRandGroups			
Group_GLM		Bez GLM	S GLM
time	182.5	0.0522	0.0769
	365	0.1538	0.2216
	547.5	0.2455	0.2875
	730	0.2933	0.3730

Interpretační problém 2 – randomizované vs. nerandomizované skupiny

- Rozdělení souboru podle způsobu rekrutace citelně zvýší předintervenční rozdíly mezi IS a KS:
- U randomizovaných skupin je podle pre-testů IS o něco **náročnější** než KS, u účelově vybíraných skupin je IS **méně náročná**.
- U randomizovaných skupin IS recidivuje méně než KS, u účelově vybraných je to naopak.



Pozor, jen částečně
podložená spekulace

Interpretační problém 2 – randomizované vs. nerandomizované skupiny

- Možná vysvětlení: **Způsob náboru odsouzených**
- Chování realizačního týmu v situaci, kdy **ví**, jestli vybírá účastníka IS nebo KS vytváří systematické zkreslení.
- Chování realizačního týmu je zde ovlivněno subtilními charakteristikami odsouzených, které nejsou zachyceny v SARPO či vstupních testech.
- **Jak umožnit skutečně „zaslepený“ výběr do pilotních intervencí?**

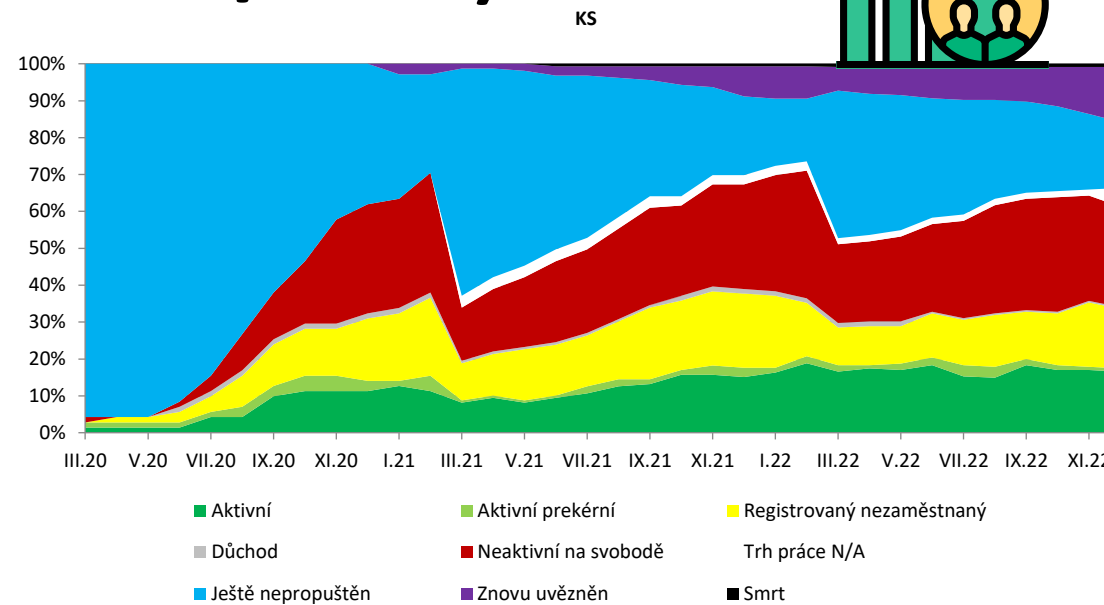
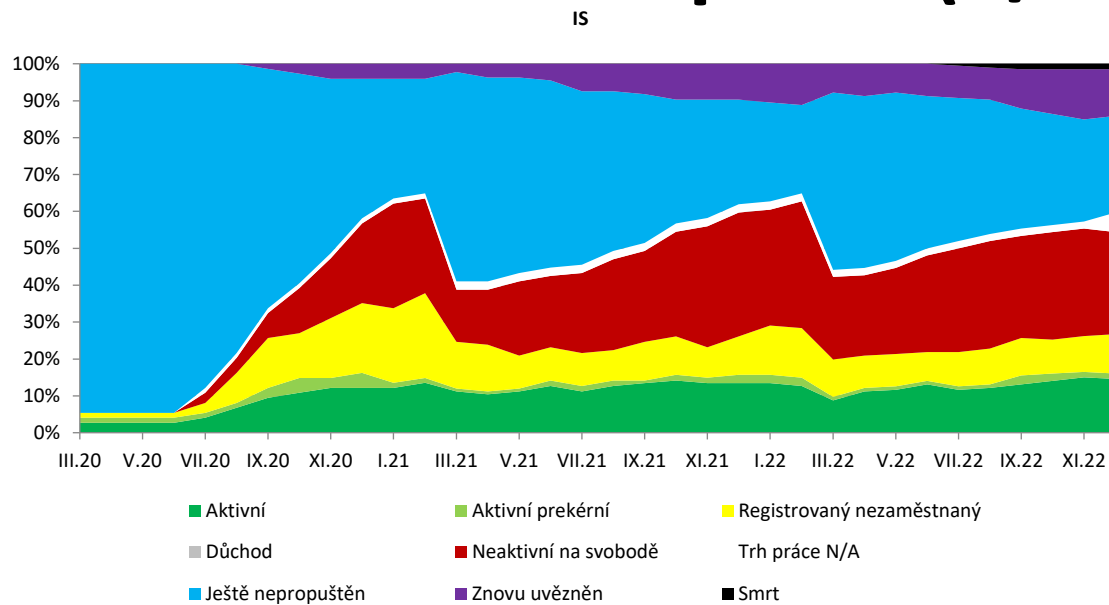


Situace na trhu práce (3/2020 – 12/2022)

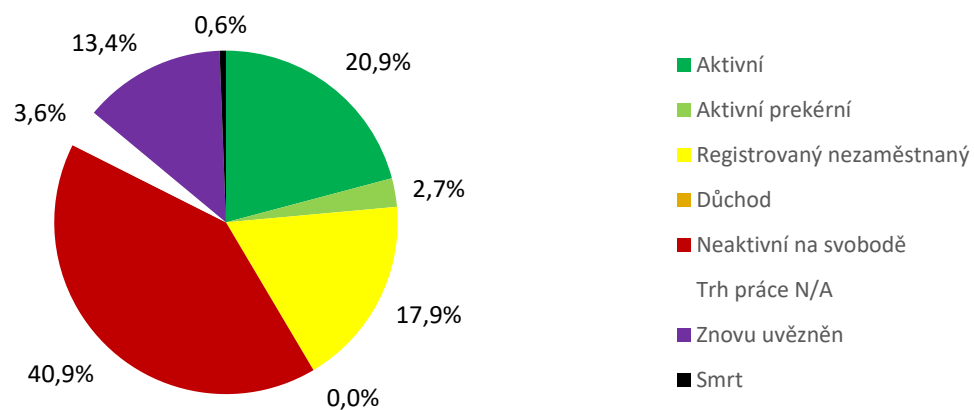


- Nejsou významné rozdíly mezi IS a KS
- Asi čtvrtina osob pracuje na legálním trhu práce (desetina ve spíše prekérních podmínkách)
- Asi pětina je registrována jako nezaměstnaná na Úřadu práce
- Asi dvě pětiny osob jsou na svobodě a mimo legální trh práce (formálně neaktivní, pravděpodobně na šedém/černém pracovním trhu)
- Desetina až osmina osob je znovu uvězněna
- U velmi malé části osob nám chybějí data nebo zemřeli.

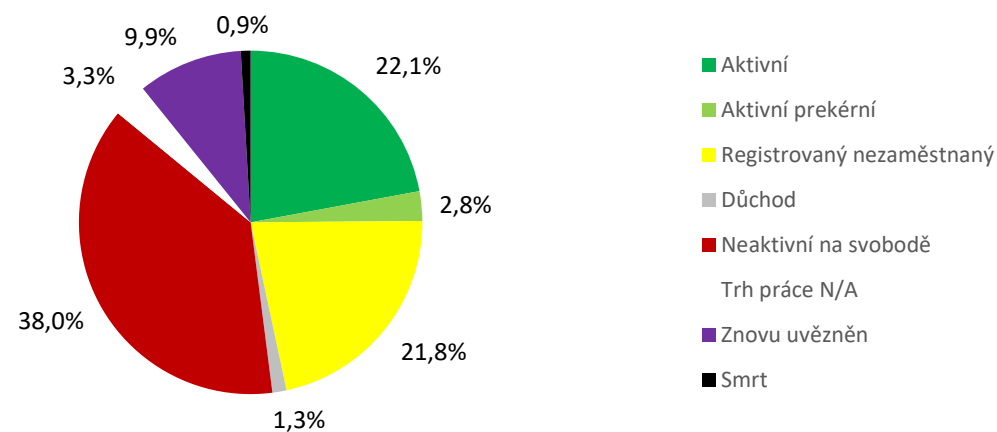
Situace na trhu práce (3/2020 – 12/2022)



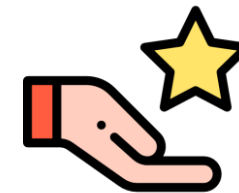
Průměrná situace na trhu práce - IS



Průměrná situace na trhu práce - KS

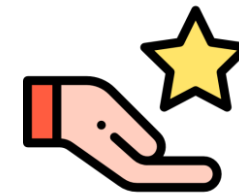


Doporučení k lepším výsledkům



- (1) Zařadit GLM mezi standardizované programy v českých věznicích a nabízet ji populaci vězňů se sklonem k násilí.
- (2) Vytvořit specializovaná oddělení pro účastníky terapie s maximalizací možnosti souběžného zaměstnání a účasti na terapii.
- (3) Vyhnout se skupinám složeným převážně z účastníků s nízkým vzděláním a umístit účastníky s nízkým vzděláním v malém počtu (max. 2-3 osoby) do skupiny s převážně vzdělanějšími účastníky. (Vzdělanější = alespoň několik tříd střední školy)

Doporučení k lepším výsledkům



- (4) Dále rozvíjejte systém školení a následné podpory pro terapeuty GLM. Je třeba zajistit možnosti vzájemné diskuze a sdílení zkušeností mezi různými terapeutickými skupinami v bezpečném prostředí. Základní principy GLM je třeba neustále připomínat.
- (5) Propojit účast v terapii s dalšími zdravými prvky v systému, především doprovázení při a po propuštění.
- (6) Zvyšovat kvalitu měření v rámci odborného zacházení.

Kontakty na evaluátory

Ing. Vladimír Kváča, Ph.D.

Vladimir.kvaca@gmail.com

725 56 36 36

Mgr. Ing. Adela Gottwaldová

Adela.gottwaldova@gmail.com

Děkuji za pozornost

